

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС**Ірина Ізарова**

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
юримічний факультет
канд. юрмд. наук, доцент
доц. кафедри правосуддя*

Стандартизовані форми в цивільному судочинстві: як спростити комунікацію між судом і учасниками процесу

Ефективний захист прав фізичних та юридичних осіб має надзвичайно важливе значення, доступність правосуддя є істотною еволюційною цінністю, яка знаходить свій прояв і в доволі буденних речах. В умовах бурхливого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій на зміну паперовому обігу в суді приходить електронний, участь осіб в судовому засіданні забезпечується за допомогою режиму відеоконференції, а судові виклики та повідомлення здійснюються за допомогою електронної пошти та мобільного зв'язку. Нагальним завданням науки став пошук рішень для подальшого спрощення судового процесу та його наближення до людини, яка прагне правосуддя.

Одним з таких елементів сучасного електронного правосуддя можуть стати стандартизовані динамічні форми комунікації суду і учасників цивільного процесу, запроваджені в українське цивільне судочинство за прикладом Європейського Союзу. Використання таких форм комунікації між судом та учасниками процесу стане відповіддю на вимоги Меморандуму про економічну та фінансову політику, укладеного між Україною та Міжнародним валютним фондом [Меморандум про економічну та фінансову політику, укладеного між Україною та Міжнародним валютним фондом 21 липня 2015 р. [Електронний ресурс]. –Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=20163929>], відповідно до яких Україна зобов'язана ухвалити стандартизовані форми процесуальних документів.

Запровадження поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі відповідно до укладеної в 2014 році Угоди про Асоціацію(далі – Угода)зумовило необхідність активного реформування вітчизняного законодавства та його наближення до європейських стандартів,зокрема, цивільного процесуального законодавства. Були підготовлені відповідні проектизакону про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України у 2016 р., а також проект Закону про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів № 6232 від 23 березня 2017 р. (далі – Проект).Цими проектами передбачаються положення, спрямовані на забезпечення ефективного судового процесу, зокрема, впровадження електронного правосуддя, а також гармонізації норм процесуального права у відповідності до стандартів країн-членів ЄС. Але, водночас, жодним з них не було передбачено стандартних форм комунікації між судом та учасниками процесу. На наше переконання, такі форми доцільно запровадити у цивільному судочинстві за прикладом загальноєвропейських процедур, що діють у ЄС, зокрема в наказному провадженні.

Регламентами № 1896/2006 від 12 грудня 2006 р. та № 861/2007 від 11 липня 2007 р. було запроваджено процедуру видачі Європейського судового наказу та процедуру вирішення дрібних спорів, для яких передбачено стандартизовані динамічні форми комунікації між судом та учасниками процесу. Їх використання значно спрощує взаємодію суду і учасників процесу в процесі розгляду і вирішення таких справ. Наразі для процедури видачі Європейського судового наказу на сайті European e-Justice доступні всі необхідні форми: форма А — заява про видачу наказу, форма В — запит суду про

доповнення заяви, форма С — пропозиція про зміну заяви, форма D — пропозиція відмовитися від заяви, форма E — Європейський судовий наказ про сплату, форма F — заперечення, форма G — декларація відповідного судового рішення, ухваленого за результатами розгляду [European e-Justice. [Electronicresource]. — Modeofaccess : https://e-justice.europa.eu/content_european_payment_order_forms-156-en.do]. [Див. переклад та коментар до таких форм :Ізарова І. О. Науково-практичний коментар до цивільного процесуального законодавства Європейського Союзу: перші загальноєвропейські процедури розгляду і вирішення цивільних та комерційних справ транскордонного характеру — видачі Європейського судового наказу и вирішення дрібних спорів. Частина 1 / І. О. Ізарова ; пер. з англ. І. О. Ізарової, А. В. Сизової. — Київ : ВД «Дакор», 2016. — С. 102-139].

Під час реформування українського цивільного процесуального законодавства доцільно було б запозичити такий досвід, зокрема в наказному провадженні цивільного судочинства. Проектом розширено перелік справ, в яких судом може бути наказ — це справи про вимоги до юридичної особи або фізичної особи-підприємця про стягнення заборгованості за договором (іншим аніж про надання житлово-комунальних послуг, телекомунікаційних послуг, послуг телебачення та радіомовлення), укладеним у письмовій (в тому числі електронній) формі, якщо сума вимоги не перевищує п'ятдесяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (п. 6 ч. 1 ст. 162 Проекту). За Законом України “Про Державний бюджет України на 2016 рік” впродовж 2016 р. мінімальна заробітна плата зросла з 1378 до 1600 грн, а з 1 січня 2017 р. її розмір встановлено на рівні 3200 грн., тоді як розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб залишився на рівні 1600 грн. Отже, мова йде про справи до 50 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб — це справи, ціна вимог в яких менша, ніж 80 000 грн. Це якраз ті справи, витрати в яких не повинні сягати великих розмірів, а процедура розгляду повинна бути спрощеною і швидкою.

Швидкість розгляду цивільних справ може бути забезпечена за допомогою застосування новітніх досягнень інформаційно-комунікаційних технологій. Під час удосконалення наказного провадження в цивільному процесі України варто виходити з необхідності зближення українського та європейського законодавства. Стандартизовані динамічні форми комунікації між судом та учасниками процесу дозволить значно спростити звернення за захистом, підготовку процесуальних документів, необхідних для розгляду справи, а також скоротить час і витрати на здійснення судочинства. Зокрема, варто передбачити такі форми для звернення — Заяви про видачу судового наказу, а також ухвали суду про відкриття провадження, ухвали суду про відмову у відкритті провадження, Судового наказу, заперечення боржника, ухвали суду про відмову у видачі судового наказу.

*Ярослав Мельник
Інститут законодавства
Верховної Ради України,
докторант*

Участь третіх осіб у цивільному судочинстві, як специфічна форма реалізації права на безпеку: матеріально-процесуальний аспект

Актуальність теми дослідження зумовлюється тим, що на сьогодні не повністю розкривається у доктрині цивільного процесуального права цивільний процесуальний статус третіх осіб, як осіб, які беруть участь у цивільній справі. Це пояснюється тим, що традиційне виділення ознак третіх осіб не подається на належному антропологічному рівні, тобто, в обхід нього. Як наслідок це позначається на втраті основної ідеї участі